

DISCURSUL CAVALERULUI DE RAMSAY, MARELE ORATOR AL ORDINULUI, ROSTIT LA CEREMONIA DE PRIMIRE A FRANCMASONILOR

-VARIANTA DIN 1737-

*Nobila ardoare pe care o manifestați, domnilor, de a intra în străvechiul¹ și prea ilustrul ordin al francmasonilor, este o dovadă certă că voi posedați deja toate calitățile necesare pentru a-i deveni membri. Aceste calități sunt **filantropia înțeleaptă, morala pură, secretul inviolabil² și gustul pentru artele frumoase³.***

*Licurg, Solon, Numa și toți ceilalți legislatori n-au reușit să-și facă instituțiile lor durabile; oricât de înțelepte vor fi fost legile lor, nu s-ar fi putut extinde asupra tuturor țărilor, nici nu s-ar fi potrivit cu preferințele, specificul sau interesele tuturor națiunilor. Filantropia nu stătea la baza lor. Dragostea de patrie, prost înțeleasă și împinsă la extrem în aceste republici războinice, distrugea adesea iubirea față de umanitate în general. Oamenii nu se deosebesc în mod esențial prin limbile pe care le vorbesc, prin hainele pe care le poartă, prin țărilor în care trăiesc⁴ ori prin demnitățile care le sunt conferite⁵. **Întreaga lume reprezintă de fapt o mare republică, unde fiecare națiune este o familie iar fiecare individ în particular, un copil⁶.** Societatea noastră a fost întemeiată tocmai pentru a reînvia și a răspândi aceste maxime antice, care decurg din însăși natura omului. Noi vrem să reunim toți oamenii cu spirit luminat și fire binevoitoare, nu numai întru iubirea față de artele frumoase, ci mai mult decât atât, întru respectul față de marile principii ale virtuții, astfel încât interesul confreriei să fie împărtășit de întreaga specie umană, pentru ca toate națiunile să poată dobândi o cunoaștere solidă iar supușii diferitelor regate să poată lucra împreună spre același scop fără invidie, să trăiască fără dușmănie și să se prețuiască reciproc fără a-și abandona patria lor.*

Strămoșii noștri, cruciații, adunați în Țara Sfântă din toate colțurile creștinătății, au vrut să reunească supușii tuturor națiunilor într-o singură confrerie. Ce obligație de onoare au avut acești oameni superiori care, fără interese brutale, ignorând dorința naturală de a domina, au imaginat astfel o instituție al cărei scop unic este de a uni

¹ Deși primele loji masonice au apărut probabil în Marea Britanie la începutul sec. al XII-lea, odată cu primele șantiere ale catedralelor gotice, nu este mai puțin adevărat că primul text masonic anglo-saxon cunoscut este «The London Regulations for the Trade of Masons» din 1356;

² Temă tradițională a «Străvechilor Îndatoriri» după catehismele simbolice;

³ Principalele patru arte plastice sunt desenul, pictura, sculptura și arhitectura, la care se adaugă, prin extensie, muzica și coregrafia;

⁴ Caută să stabilească universalitatea Masoneriei prin cosmopolitism sau, mai degrabă, printr-un internaționalism care transcende identitățile naționale;

⁵ Caută să stabilească universalitatea Masoneriei printr-un umanism care transcende diferențele sociale;

⁶ Teză exprimată anterior de François Fénelon în romanul mitologic «Aventurile lui Telemah»;

inimile și spiritele pentru a le face mai bune și a da naștere în timp unei națiuni spirituale în care, fără derogări de la diversele îndatoriri pe care diferențele dintre state o cer, să se creeze un popor nou format din multe națiuni, pe care să le cimenteze între ele prin legăturile virtuții și ale științei.⁷

Sănătatea morală este a doua însușire cerută în societatea noastră. Ordinele religioase au fost create pentru a-i face pe oameni niște creștini desăvârșiți; ordinele militare, pentru a inspira iubirea față de gloria frumoasă; Ordinul francmasonilor a fost instituit pentru a forma oameni. Pentru a forma oameni binevoitori, buni cetățeni și buni supuși, incapabili să-și încalce promisiunile, fideli adoratori ai Dumnezeului prieteniei, dornici mai curând de virtute decât de răsplată.

*Polliciti servare fidem, sanctumque vereri
Numen amicitiae, mores, non munera amare.*

Aceasta nu înseamnă totuși că noi ne limităm la virtuțile pur civile. Printre noi se află trei feluri de confracți, novici sau ucenici, companioni sau professus, maeștri sau perfecți. Primilor le explicăm virtuțile morale și filantropice; celor de ai doilea, virtuțile eroice; ultimilor, virtuțile supraomenești și divine. Așa se face că învățătura noastră include toată filosofia sentimentelor și toată teologia inimii⁸. De aceea, într-o odă plină de un nobil entuziasm unul dintre venerabilii noștri confracți a spus:

*«Francmasoni, ilustre Mare Maestru,
Iată primele mele simțiri
Ce Ordinul le naște în inima mea;
Sunt fericit! Nobilele străduințe
Vrednic mă fac de-a voastră stimă,
Și mă înalț la conștiința sublimă
La adevărul cel dintâi
Esență pură și divină
Din sufletul ceresc
Izvor de viață și lumină.»*

Dacă filosofia austeră, aprigă și disprețuitoare îi face pe oameni să se dezguste de virtute, strămoșii noștri, cruciații, au dorit să o facă atractivă, îngăduind astfel plăcerile nevinovate, muzica plăcută, bucuria curată, voioșia cumpătată. Sentimentele noastre nu sunt acelea pe care și le imaginează lumea vulgară și ignorantă. Toate viciile inimii și ale spiritului sunt alungate de aici, după cum sunt proscrise sacrilegiul și destrăbălarea⁹, necredința și desfrâul.

⁷ Definește aici Masoneria ca pe o comunitate internațională de natură etică și intelectuală;

⁸ Această expresie, care indică influența gândirii mistice a lui «madame» Jeanne Guyon și a lui Fénelon, este remarcabilă prin faptul că respectă obligația andersoniană făcută de masoni de a nu discuta în lojă despre subiecte religioase; teologia inimii este o teologie mai practică și verbală, care nu poate conduce la conflicte.

⁹ Împrumutate din primul capitol al Îndatoririlor Constituției lui Anderson;

În acest sens, unul dintre poeții noștri recita:

«Urmăm acum cărări puțin bătute
Căci vrem să construim iar ale noastre toate edificii
Sunt fie temnițele pentru vicii,
Fie sunt temple de virtute.»¹⁰

Mesele noastre sunt asemenea cinelor virtuozitate povestite de Horațiu, unde se vorbește despre tot ceea ce ar fi putut lumina spiritul, ceea ce ar fi putut desăvârși inima și intensifica gustul de adevăr, de bine și de frumos:

«O! noctes, coenaeque Deum...
Sermo oritur non de regnis domibusve alienis;
... sed quod magis ad nos
Pertinet, et nescire malum est, agitamus; utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias usus rectumve trahat nos
Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.»¹¹

Aici dragostea față de toate aspirațiile se întărește. Noi alungăm din lojile noastre orice dispută care ne-ar putea tulbura liniștea sufletească, căci blândețea moravurilor, sentimentele de prietenie și această perfectă armonie nu poate fi găsită decât în respingerea tuturor abuzurilor necuviincioase și a tuturor pasiunilor nepotrivite.

Obligațiile pe care vi le impune Ordinul sunt de a vă proteja conștient prin autoritatea voastră, de a-i lumina cu lumina voastră, de a-i lămurii prin virtuțile voastre, de a-i ajuta la nevoie, de a sacrifica orice resentiment personal și de a căuta tot ceea ce ar putea duce la pacea, înțelegerea și unitatea societății noastre.

Noi avem secretele; acestea sunt semnele¹² și parolele sacre¹³, alcătuită un limbaj uneori tăcut, alteori foarte grăitor, pentru a comunica la cea mai mare distanță și pentru a ne putea recunoaște conștient, indiferent ce limbă ar vorbi sau din ce țară ar fi. Din câte se pare, au existat parole de război pe care cruciații le foloseau pentru a se păzi de acțiunile neprevăzute ale sarazinilor, care adesea se strecurau deghizați în rândurile lor pentru a-i spiona și a-i omorî. Aceste semne și cuvinte zugrăvesc amintirea sau o parte a științei noastre¹⁴, evocă vreo virtute morală sau vreun mister al credinței.

La noi s-a întâmplat ceea ce cu greu s-ar fi putut întâmpla într-o altă societate.

Lojile noastre au fost stabilite și s-au răspândit astăzi în toate națiunile civilizate, dar nici un confrate nu a trădat secretele chiar și într-o atât de numeroasă mulțime de

¹⁰ Frère Procope, Apologie des Francs-Maçons;

¹¹ Horatius, Sermones II (Satirae);

¹² Simboluri împrumutate de la uneltele constructorilor precum și din simbolismul Templului lui Solomon;

¹³ Cuvinte împrumutate din ebraica, având ca sursă Vechiul Testament;

¹⁴ Această știință se referă probabil la ezoterismul arhitecturii biblice, în special la cea solomoniană;

oameni. Chiar și spiritele cele mai mai superficiale, mai indiscrete și mai puțin instruite să păstreze tăcerea deprind totuși această măreață știință de îndată ce intră în societatea noastră. Așa de mare este influența ideii de uniune fraternă asupra spiritelor. Acest secret inviolabil contribuie în foarte mare măsură la a-i uni pe supușii tuturor națiunilor și face ca schimbul de binefaceri dintre ei să se realizeze cu ușurință și în mod reciproc. În analele Ordinului¹⁵ avem câteva exemple de acest fel, despre confrăți care au călătorit prin diferite țări ale Europei unde, aflându-se la nevoie, s-au făcut recunoscuți în lojile noastre și de îndată au fost copleșiți cu tot ajutorul necesar. În timpul celor mai sângeroase războaie, iluștri prizonieri au descoperit că aveau frați acolo unde nu se așteptau să găsească decât inamici. Dacă cineva își încalcă promisiunile solemne care ne leagă, să știți, domnilor, că cea mai grea pedeapsă este remușcarea propriei conștiințe, rușinea față de perfidia sa și excluderea din societatea noastră, așa cum frumos ne spune Horațiu:

*«Est et fideli tuta silentio
Merces; vetabo qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanae, sub isdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaselum...»¹⁶*

Da, domnilor, faimoasele serbări ale lui Ceres din Eleusis, despre care vorbește poetul Horațiu, ca și cele ale lui Isis din Egipt, ale Minervei de la Atena, ale Uraniei la fenicieni sau ale Diane din Sciția au anumite legături cu solemnitățile noastre.¹⁷ Aici celebrăm mistere în care se regăsesc multe vestigii ale străvechii religii a lui Noe și a patriarhilor; apoi, încheiem prin ospete și libații, dar fără excesele, dezământul și necumpătarea în care păgânii s-au adâncit treptat. Sursa tuturor infamiilor a fost primirea la adunările nocturne a persoanelor de sex opus, contrar regulii inițiale¹⁸. Pentru a preveni astfel de abuzuri, femeile sunt excluse din Ordinul nostru.¹⁹ Nu pentru că am fi atât de nedrepti încât să credem că ele nu sunt capabile să păstreze secrete, ci pentru că prezența lor ar putea altera imperceptibil puritatea maximelor și a moravurilor noastre:

*Iar dacă ele sunt proscrise, să nu-și mai facă griji
Căci nu dorim deloc a le jigni fidelitatea.
Avem doar teama că iubirea, cu ale sale vrăji*

¹⁵ Probabil în "Străvechile Îndatoriri" ale Masoneriei operative anglo-saxone precum și în catehismele simbolice ale Masoneriei speculative, apărute în Scoția în 1637;

¹⁶ Horatius, Carmina III (Odele);

¹⁷ Mistere masonice se apropie mult de misterele păgâne din antichitate, pentru că ezoterismul biblic implicat în Masonerie face referire la simbolismul cosmologic al edificiilor sacre, care, de asemenea, a inspirat misterele păgâne;

¹⁸ Forma inițială a Masoneriei, care era operativa, era rezervată numai bărbaților;

¹⁹ Primele loji feminine, numite "de adopție", au apărut în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea;

*Să nu ne facă a uita fraternitatea.
Nici numele de frate, nici de prieten atunci n-ar mai sluji
Amorului să-i poată învinge rivalitatea.*

Cea de a patra calitate necesară pentru a intra în Ordinul nostru este înclinația pentru științele folositoare²⁰ și artele liberale de toate felurile; astfel, Ordinul vă cere ca fiecare dintre voi să contribuie, prin protecție, prin generozitate sau prin muncă, la o operă vastă, de care nici o academie și nici o universitate nu ar fi capabile, pentru că societățile particulare, fiind alcătuite dintr-un număr atât de mic de oameni, n-ar putea niciodată cuprinde în munca lor ceva atât de grandios. Toți Marii Maeștri din Germania, din Anglia, din Italia și din întreaga Europă îi îndeamnă pe savanții și pe artiștii confraternității să se unească pentru a furniza materialele necesare unei Culegeri universale a tuturor artelor liberale și a tuturor științelor folositoare²¹, cu excepția teologiei și a politicii. Opera a fost deja începută la Londra; dar prin reuniunea confrăților noștri s-ar putea desăvârși în câțiva ani. Nu vom explica doar limbajul tehnic și etimologia lui, ci vom oferi și o istorie a științei sau a artei respective, marile ei principii și maniera specifică de lucru a fiecăreia. În acest fel, vom reuni cunoștințele tuturor națiunilor într-o singură lucrare, care va fi ca o magazie generală și o bibliotecă universală a tot ceea ce este frumos, măreț, luminos, temeinic și util în toate științele naturale și în toate artele nobile. Această lucrare va crește cu fiecare secol, odată cu acumularea cunoștințelor; va răspândi în întreaga Europă o nobilă emulație a gustului pentru studiile umaniste și artele frumoase.

Așadar, numele de francmason nu trebuie înțeles literalmente, într-un sens strict și material, ca și cum înaintașii noștri ar fi fost doar niște simpli lucrători în piatră și nu genii mânați de curiozitate, care voiau să perfecționeze artele. Ei nu au fost doar niște arhitecți calificați, dornici să-și consacre priceperea și binefacerile construirii de temple exterioare, ci și prinți²² credincioși și războinici care au vrut să răspândească lumina, să edifice temple însuflețite Celui Prea Înalt.²³ Este ceea ce urmează să vă demonstrez, prezentându-vă acum originea și istoria Ordinului.

Orice familie, orice republică sau orice imperiu ale cărui origini se pierd în negura vremurilor are fiecare povestea și adevărul său, legenda și istoria sa, propria ficțiune și propria realitate. Unii duc momentul întemeierii noastre până în vremea lui Solomon, a lui Moise, a patriarhilor și chiar a lui Noe însuși. Alții pretind că fondatorul nostru a fost Enoh, nepotul protopărintelui Adam, cel care a construit prima cetate și a botezat-o după numele său²⁴. Trec repede peste aceste origini fabuloase²⁵, pentru a

²⁰ Expresie împrumutată de la filosoful englez Francis Bacon;

²¹ Acest proiect al lui Francis Bacon, care se înscrie în tradiția medievală, a fost preluat de către «Royal Society of London» precum și de către enciclopedistul englez Ephraim Chambers. Pe de altă parte, James Anderson vorbește în Constituțiile sale despre "Ptolemeu al II-lea Philadelphus, marele promotor al artelor liberale și al tuturor științelor folositoare", care "le-a adunat în cea mai mare bibliotecă de pe pământ" la Alexandria;

²² Prinții nu au avut în Masoneria operativă decât rolul de protectori;

²³ Din epistolele întâia și a doua către Corinteni a Sf. Apostol Pavel;

²⁴ Din Cartea Facerii (Geneza);

ajunge la istoria noastră cea adevărată. Așadar, iată ce am putut aduna din străvechile anale ale istoriei Marii Britanii, din documentele Parlamentului Angliei, care vorbesc adesea despre privilegiile noastre, precum și din tradiția vie a națiunii britanice²⁶, care a fost centrul și sediul confraternității noastre încă din secolul al XI-lea.

De pe vremea războaielor sfinte din Palestina, mai mulți prinți, seniori și cetățeni, intrați în societate, au jurat să reconstruiască templele creștinilor din Țara Sfântă și s-au legat astfel să-și folosească priceperea și avuturile pentru a reface arhitectura inițială. Ei au convenit asupra mai multor semne străvechi precum și a unor parole simbolice de origine religioasă²⁷, pentru a se putea deosebi de necredincioși și a se recunoaște de sarazini. Aceste semne și cuvinte nu le erau comunicate decât aceluia care promiteau solemn că nu le vor dezvălui niciodată, adesea la poalele altarelor. Prin urmare, această promisiune sacră nu era deloc un jurământ oribil, așa cum uneori se spune, ci o legătură respectabilă de uniune a oamenilor din toate națiunile într-o singură confraternitate. După un timp, Ordinul nostru s-a unit cu cel al Cavalerilor Sf. Ioan de Ierusalim. Din acel moment lojile noastre au purtat, în toate țările, numele de loji ale Sf. Ioan. Această uniune s-a făcut după modelul israeliților atunci când au reconstruit al doilea Templu, care cu o mână foloseau mistria și mortarul, iar în cealaltă purtau spada și scutul (după cum se spune în Cartea întâi a lui Ezdra).²⁸

Prin urmare, Ordinul nostru nu trebuie privit ca o reînnoire a bacanalelor, ca o sursă de răspândire a nesocotinței, de libertinaj desfrânat și necumpătare scandaloasă, ci ca un Ordin moral, întemeiat de strămoșii noștri pe Pământul Sfânt pentru a reaminti cele mai sublime adevăruri, în mijlocul plăcerilor nevinovate ale societății.

Întorcându-se din Palestina, regii, prinții și seniorii au întemeiat în țările lor diferite loji.²⁹ Din timpul ultimilor cruciade, se poate remarca stabilirea mai multor loji în Germania, Italia, Spania, în Franța și de aici în Scoția, datorită alianței intime care lega pe atunci cele două națiuni. La scurtă vreme după moartea regelui Alexander al III-lea al Scoției și cu un an înainte de urcarea pe tron a lui John de Balliol, James - guvernatorul Scoției a fost Marele Maestru al unei loji din Kilwinning în 1286. Acest nobil i-a primit francmasoni în loja sa pe Conții de Gloucester³⁰ și de Ulster, seniori englezi și irlandezi.

Cu timpul lojile, sărbătorile și solemnitățile noastre au început să fie neglijate în cea mare parte a țărilor în care au fost stabilite. De aici provine tăcerea istoricilor asupra Ordinului în aproape toate regatele, cu excepția celor din Marea Britanie. Dar

²⁵ Fabuloasă nu în sensul de ficțiune, ci în sensul unei legende ce poartă argumente doctrinare;

²⁶ Poemul «Regius» era de origine engleză; Cuvântul de mason și catehismul simbolic au fost de origine scoțiană;

²⁷ De exemplu, Jachin și Boaz erau denumite cele două coloane de la intrarea Templului lui Solomon. Ramsay se pare că recunoaște semnătura templierilor în alegerea acestor două parole, sau cel puțin un ecou al originii solomoniene a artei gotice, care își imaginează că provine din Palestina... când de fapt a apărut în Franța secolului al XII-lea;

²⁸ Este vorba de Cartea lui Neemia (a doua Ezdra);

²⁹ Aluzie discretă la tribunele alipite de zidurile laterale ale catedralelor gotice, unde arhitectura a preluat elemente din planurile Templului lui Solomon;

³⁰ Este posibil ca manuscrisul Regius (1390) să provină din loja Gloucester;

lojile s-au păstrat totuși în toată splendoarea lor printre scoțieni, cei cărora regii noștri le-au încredințat paza sacrei lor persoane de-a lungul multor secole.

După deplorabilul dezastru al cruciadelor, declinul armatelor creștine și triumful lui Baybars al-Bunduqdari, sultanul Egiptului, în timpul celei de a opta și ultime cruciade prințul Eduard, fiul lui Henric al III-lea, văzând că ai săi confrați nu mai erau în siguranță pe Pământul Sfânt după retragerea trupelor creștine, i-a adunat pe toți în jurul lui, stabilindu-se în Anglia.

Cum acest prinț era înzestrat cu toate calitățile inimii și spiritului după care se recunosc adevărații eroi, s-a declarat protector al Ordinului nostru ca un iubitor de frumos, i-a acordat o mulțime de privilegii și drepturi, de atunci membrii acestei confraternități luându-și numele de francmasoni.

Din acele vremuri, Marea Britanie a devenit centrul științei noastre, păstrătoarea legilor și depozitara secretelor. Dar fatalele conflicte religioase care au cuprins și au sfâșiat Europa în sec. al XVI-lea au făcut ca Ordinul nostru să decadă din măreția și noblețea originii sale.³¹

Contrare prejudecăților timpului, riturile și obiceiurile noastre au fost schimbate, mascate și modificate profund. Asemeni vechilor evrei, s-a întâmplat că mulți dintre confrați au uitat spiritul legilor noastre, din care nu au mai păstrat decât litera și ambalajul. Marele nostru Maestru, ale cărui calități respectabile depășesc chiar și nobila sa origine, vrea ca totul să fie readus la starea inițială, într-o țară în care religia și statul să favorizeze legile noastre.³²

Din insulele britanice, străvechea știință începe să se reîntoarcă în Franța³³, sub domnia celui mai bun dintre regi³⁴, a cărui umanitate este sufletul tuturor virtuților, sub patronajul unui Mentor³⁵ care a realizat tot ce se putea imagina mai minunat. În aceste momente fericite, în care dragostea de pace a devenit virtutea eroilor, națiunea cea mai spirituală a Europei va ajunge centrul Ordinului; aceasta va conferi operelor, statutelor și obiceiurilor noastre grație, delicatețe și bun gust, calități esențiale într-un Ordin a cărui bază o constituie înțelepciunea, forța și frumusețea geniului. Pe viitor, în lojile noastre ca și în școlile publice, francezii vor vedea fără să călătorească felul de a fi al tuturor națiunilor iar în aceste loji străinii vor constata din propria experiență că Franța este adevărata patrie a tuturor popoarelor. «Patria gentis humanae».

³¹ Una din cauzele pierderii universalității este datorată acelor războaie;

³² Revenirea Masoneriei la starea de pace și universalitatea religioasă, care a precedat diversificarea cultelor;

³³ Masoneria a trecut din Franța în Marea Britanie de trei ori. Prima dată în sec. al XII-lea, când stilul gotic, apărut pentru prima dată în Franța, a fost importat în Anglia. A doua oară când, datorită contactelor schimbate între masonii englezi și francezi în timpul războiului de o sută de ani, Străvechile Îndatoriri au împrumutat legendele companionajului francez. Și a treia oară în sec. al XVII-lea, când din companionajul francez a trecut Cuvântul de Mason și primul catehism simbolic;

³⁴ Prima lojă franceză a fost înființată la Paris, în anul 1725 sau 1726, sub domnia lui Ludovic al XV-lea, le Bien-Aimé;

³⁵ Personaj din "Aventurile lui Telemah" de Fénelon. Mentor este aici o alegorie care probabil îl desemnează pe Cardinalul André-Hercule de Fleury, tutorele tânărului rege Ludovic al XV-lea înainte de a fi numit de ministru de stat;